

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

**Методичні рекомендації щодо проведення виробничої
(педагогічної, асистентської) практики**

Для студентів

Освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр /магістр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Із спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія)

Одеса 2019

УДК. 371.13

ББК 74.204.21

Розглянуто та рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» протокол № від

Рецензенти:

Яворська Г.Х. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальних гуманітарних дисциплін Міжнародного гуманітарного університету

Ворніков В.І. – канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри філософії та історії України Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова

Яновська Л.Г. Методичні рекомендації щодо проведення виробничої (педагогічної, асистентської) практики підготовлені на основі програм практики для студентів 4 року навчання, першого рівня освіти (бакалавр) та студентів 1 року навчання, другого рівня освіти (магістр), спеціальність 014 Середня освіта (Історія). – Одеса : Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», 2019. – 71 с.

Вступ

Виробнича (педагогічна) практика є необхідною складовою підготовки фахівців, а також обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня «бакалавр» та кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Історія).

Зміст педагогічної практики направлений на поглиблення та закріплення теоретичних знань майбутніх учителів історії в галузі педагогічної й історичної наук та оволодіння практичними вміннями та навичками вчительської професії, оволодіння сучасними методами, формами організації навчально-виховної діяльності.

Виробнича (педагогічна) практика з історії дозволяє студентам випробувати в умовах реальної загальноосвітньої школи знання, вміння та навички професійного вчителя, здобуті ними у період навчання, а також оволодіти основними методами та прийомами викладання історичних курсів в загальноосвітніх навчальних закладах.

Практика проходить у 8-му семестрі (4 рік навчання, перший рівень освіти «бакалавр»), розрахована на чотири тижні на денній формі навчання та три тижні на заочній формі згідно навчального плану напряму підготовки, кількість кредитів – 4, загальна кількість годин – 120. У I семестрі (другий рівень освіти «магістр») – три тижні на денній та заочній формах навчання та має 4 кредити та 120 годин.

Мета та завдання практики

Педагогічна практика студентів є невід'ємною складовою процесу підготовки в університеті фахівців-педагогів. Згідно із сучасними вимогами, що висунуті в базових нормативних документах Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України щодо фахової підготовки студентів педагогічних ЗВО, з метою подальшого розвитку та поглиблення практичних навичок та застосування здобутих теоретичних знань та вмінь студенти 4-го року навчання та магістрів 1 року навчання історико-філософського відділення проходять педагогічну практику з історії в загальноосвітніх школах.

Головна мета педагогічної практики з історії – формування у студентів системи необхідних педагогічних умінь й навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах; вдосконалення і втілення на практиці знань і вмінь, набутих у курсах педагогіки, психології, методики викладання історії. При цьому студенти

практично знайомляться з усіма напрямками навчально-виховного процесу, його специфічною своєрідністю в різних вікових групах учнів і типах освітніх закладів, набувають досвід самоорганізації педагогічної діяльності. Оволодіння студентами сучасними методами і формами викладання історичних курсів загальноосвітніх шкіл, подальше вдосконалення професійних вмінь та навичок на базі отриманих в університеті знань, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх в практичній діяльності.

Завдання практики:

- ознайомлення студентів з основами педагогічної та навчально-методичної роботи в школі в процесі викладання історичних курсів;
- формування у студентів цілісного уявлення про історичне виховання учнів в загальноосвітніх школах;
- накопичення досвіду педагогічної роботи в умовах середнього навчального закладу;
- формування у студентів навичок практичного застосування професійно-педагогічних знань, що були ними отримані в процесі теоретичної підготовки;
- подальший розвиток професійно-педагогічної орієнтації студентів;
- залучення студентів до рішення реальних проблем що мають місце у навчальному процесі середньої загальної освіти;
- подальший розвиток у студентів професійних якостей вчителя.

На практиці студенти мають здобути

знання про:

- порядок організації, планування, проведення та забезпечення навчально-виховного процесу з історії в загальноосвітніх школах;
- основи навчально-методичної роботи в загальноосвітніх школах з історії ;
- особливості викладання історичних курсів в 5-11 класах загальноосвітніх шкіл;
- основні прийоми та методи викладання історії;
- методика самооцінки та самоаналізу результатів та ефективності проведення різних видів навчальних занять.

вміння:

Конструктивні:

- планувати навчальну й виховну роботу;
- відбирати, аналізувати й синтезувати навчальний програмовий матеріал , здійснювати дидактичну переробку складного матеріалу;

- творчо й обґрунтовано будувати організаційно-педагогічну і логіко-педагогічну структуру уроку;

- планувати систему перспективних ліній у розвитку окремої особистості та колективу;

- здійснювати індивідуальну програму навчання та виховання учня.

Організаторські:

- виявляти й організовувати актив класу, керувати ним у різних умовах;

- організовувати різні види колективної та індивідуальної діяльності учнів, розвивати їхню активність;

- здійснювати контроль і допомогу в розумовому розвитку учнів;

- здійснювати контроль і допомогу у виконанні доручень учнями;

- здійснювати педагогічне керівництво учнівськими організаціями;

- організовувати роботу з батьками та громадськістю.

Комунікативні:

- встановлювати педагогічно доцільні відносини з учнями, батьками, учителями;

- регулювати внутрішньокolleктивні та міжколективні відносини;

- знаходити потрібні форми спілкування з учнями й батьками;

- передбачати результат педагогічної дії та відносини з учнями,

Дослідницькі:

- вивчати індивідуальні особливості учнів та колективу;

- критично оцінювати свій досвід, результати своєї діяльності;

- усвідомлено вдосконалювати педагогічну майстерність, самоосвіту та самовиховання;

- використовувати в роботі психолого-педагогічні дослідження, передовий педагогічний досвід;

- прогнозувати використовувані засоби і методи роботи.

Організація проведення практики

Виробнича (педагогічна) практика проводиться в загальноосвітніх школах м. Одеси, які входять у навчально-виховний комплекс університету.

Студенти можуть самостійно, за погодженням з керівництвом університету, підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

Установи, які використовуються як бази практики, повинні відповідати наступним вимогам:

- можливість кваліфікованого керівництва практикою студентів;

- надання студентам на час практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за наявності відповідних вакансій); при зарахуванні студентів на штатні посади на час проходження практики на них розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. На студентів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. Тривалість робочого часу студентів, під час проходження практики, регламентується Кодексом законів про працю України не повинна перевищувати більше 40 годин на тиждень.

- надання студентам права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;

- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах при наявності вакансій);

На початку практики студенти отримують інструктаж з охорони праці в галузі, знайомляться з правилами внутрішнього трудового розпорядку установи, порядком отримання документації та матеріалів.

Студенти мають дати не менш двох залікових уроків, які вони готують з допомогою як шкільного вчителя, так і методистів з фаху, педагогіки та психології. Методисти мають бути присутніми на цих уроках й оцінити їх якість.

На протязі практики студенти не тільки працюють як учителі історії, але й як класні керівники, тобто стають активними учасниками виховної позакласної та позашкільної роботи з учнями. Вони проводять класні години, у тому числі й тематичні, екскурсії та ін.

Перед початком практики проводиться настановча конференція, на якій керівник розкриває перед студентами мету практики, знайомить їх з базами практики, основними завданнями, порядком проходження практики та оформлення звітної документації.

Зміст практики

тижні	зміст навчально-виховної роботи студента
перший	<ul style="list-style-type: none"> - знайомство з адміністрацією школи, розподіл по класах; - ознайомлення з розкладом роботи школи, її традиціями та проблемами, над якими працює колектив учителів; - ознайомлення зі структурою навчально-виховного процесу в школі; - ознайомлення з правилами ведення відповідної шкільної документації;

	<ul style="list-style-type: none"> - виявлення наявності відповідної навчально - методичної літератури в кабінеті та шкільній бібліотеці; - разом з учителем-наставником складання індивідуального графіку роботи в школі на період практики; - відвідування уроків свого наставника з метою знайомства з особливостями його методики викладання предмету та психолого-педагогічними особливостями учнівських колективів; - допомога класному керівникові у виховній роботі з учнями та їх батьками, участь у позакласних та позашкільних заходах;
другий	<ul style="list-style-type: none"> - розробка з допомогою наставника планів-конспектів уроків; - підготовка та проведення самостійних пробних уроків; - проведення роботи з психолого-педагогічного вивчення певного шкільного колективу; - допомога класному керівникові у виховній роботі з учнями та їх батьками, участь у позакласних та позашкільних заходах;
третій	<ul style="list-style-type: none"> - самостійна розробка планів-конспектів уроків; - підготовка та проведення самостійних залікових уроків; - проведення роботи з психолого-педагогічного вивчення певного шкільного колективу; - допомога класному керівникові у виховній роботі з учнями та їх батьками, участь у позакласних та позашкільних заходах;
четвертий	<ul style="list-style-type: none"> - самостійна розробка планів-конспектів уроків; - підготовка та проведення самостійних залікових уроків; - допомога класному керівникові у виховній роботі з учнями та їх батьками, самостійна підготовка та проведення виховного заходу; - оформлення необхідної звітної документації.

Індивідуальні завдання

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. Зміст шкільної історичної освіти як відображення основ історичної науки.
2. Закономірності процесу пізнання у навчальному процесі з історії.
3. Педагогічні вимоги до сучасного уроку історії.
4. Шкільний кабінет історії.
5. Технічні засоби навчання кабінету історії.

6. Державні нормативні документи з організації навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі.
7. Шляхи удосконалення змісту історичної освіти.
8. Реалізація міжпредметних та міжкурскових зв'язків у викладанні шкільного курсу історії.
9. Структура шкільного курсу історії.
10. Передовий досвід вчителя історії.
11. Місце екскурсій у навчально-виховному процесі з історії.
12. Красознавчий аспект викладання історії в школі.
13. Виховання учнів у позакласній роботі з історії.
14. Організація домашньої роботи з історії.
15. Документація вчителя історії.
16. Формування інформаційної компетентності учнів на уроках історії.
17. Екологічне виховання школярів на уроках історії.
18. Естетичне виховання школярів на уроках історії.
19. Патріотичне виховання школярів на уроках історії.
20. Моральне виховання школярів на уроках історії.

Навчальні посібники

1. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. – М.: Просвещение, 1985. – 264 с.
2. Закон України "Про освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 21. – Ст. 84.
3. Закон України "Про загальну середню освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 28. – Ст. 230.
4. Методика преподавания истории в средней школе: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2108 „История” / С. А. Ежова, И. М. Лебедева и др. – М.: Просвещение, 1986. – 272 с.
5. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К: Генеза, 2006. – 328 с.
6. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. 5-11 класи. Всесвітня історія. 6-11 класи. – К.: Шкільний світ, 2018. – 24 с.

Форми і методи контролю
Розподіл балів за видами діяльності студентів під час практики

Робота студента-практиканта з учнями як викладача історії	Виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студента	Заліковий урок	Оформлення звітної документації	Усього
1-40	1-30	1-20	1-10	100

Критерії оцінювання педагогічної практики студентів

з/п	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
I. Робота студента-практиканта з учнями як викладача історії		
	<p>- студент здійснив глибоке і всебічне психолого-педагогічне вивчення учнівського колективу, планує і організовує навчально-виховну роботу зі своїм класом з урахуванням результатів спостереження. Професійно прогнозує і моделює шляхи подальшого розвитку і удосконалення колективу.</p> <p>- під час проведення робочих (пробних) уроків студент комплексно і оптимально вирішує навчальні, виховні та розвиваючі завдання; формує позитивну мотивацію учнів до навчання, забезпечує постійний контакт з класом; зауважує і оперативно справляє власні помилки; імпровізує, корегуючи в залежності від ситуації на уроці, зміст та характер навчальної діяльності; виявляє вміння застосовувати і творчо використовувати професійні та методичні знання, проявляє творчі здібності під час підготовки до уроків та позакласних заходів.</p> <p>- демонструє знання та організаційні вміння у проведенні виховного заходу; творчо розробляє зміст виховного заходу; аналізує результати проведеного заходу і пропонує шляхи щодо його удосконалення</p>	36-40

<p>- аналіз уроку вчителя здійснює з урахуванням поставлених та реалізованих цілей та завдань, а також з позиції уявлення про себе, про учнів та предметно-розвиваючого середовища; оцінює переваги і недоліки в змісті та організації уроку; студент здатний творчо переосмислити і подати ідеї щодо удосконалення уроку; пропонує рішення проблем, що виникли на уроці.</p> <p>Студент виконав всі завдання навчальної та виховної роботи з учнями середніх класів в повному обсязі.</p>	
<p>- студент здійснює всебічне психолого-педагогічне вивчення учнівського колективу, прогнозує і моделює шляхи подальшого розвитку і удосконалення учнів вибраного класу.</p> <p>- під час проведення робочих (пробних) уроків студент досягає оптимального результату навчальних, виховних та розвиваючих завдань; формує позитивну мотивацію навчання, забезпечує контакт з класом; не допускає помилок, однак при необхідності не завжди вчасно зауважує і корегує зміст та характер навчальної діяльності.</p> <p>- демонструє знання загальних принципів проведення та організації виховних позакласних заходів. Підбирає тип заходу та види діяльності відповідно до особливостей конкретного учнівського колективу; творчо розробляє зміст та аналізує результат.</p> <p>- аналіз уроку здійснює з огляду реалізації поставлених цілей і завдань; бачить шляхи його удосконалення; володіє різними видами аналізу уроку; бачить переваги і недоліки в змісті і організації уроку; пропонує шляхи виправлення проблемних ситуацій.</p> <p>Студент виконав достатню кількість завдань навчальної та виховної роботи з учнями середніх класів.</p>	31-35
<p>- студент здійснює психолого-педагогічне спостереження за учнівським колективом; узагальнює і здатний групувати результати спостережень; оцінює і характеризує рівень розвитку колективу та наявні проблеми.</p> <p>- під час проведення уроку досягає запланованого результату навчання; співставляє зміст уроку із виховними та розвивальними завданнями; забезпечує контакт з класом; корегує, в залежності від ситуації на уроці, зміст, характер та види навчальної діяльності; не допускає помилок, бачить і виправляє помилки учнів; демонструє використання нових методів,</p>	26-30

<p>визначає ефективні способи досягнення позитивних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонструє знання різних видів культурно-просвітницьких проектів; аргументує їх планування і організацію з урахуванням особливостей конкретного учнівського колективу; розробляє зміст заходу; аналізує результати виховного заходу з подальшою перспективою удосконалення. <p>Студент на достатньому рівні виконав завдання навчальної та виховної роботи з учнями середніх класів .</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - студент здійснює психолого-педагогічне вивчення учнівського колективу; самостійно характеризує колектив. - під час проведення уроку реалізує запланований зміст; не допускає помилок; зауважує помилки учнів, але не завжди їх справляє; звертає увагу на вирішення навчально-виховних та розвиваючих завдань; встановлює контакт з класом; аналізує проведений урок; володіє основами аналізу уроку. - здійснює підготовку до виховного заходу за взірцем поданим вчителем; при розробці використовує досвід проведення подібної роботи; аналізує її результати. - аналізуючи уроки вчителя та однокурсників, бачить переваги та недоліки в змісті і організації самостійної педагогічної діяльності. <p>Студент виконав програму практики на середньому рівні; розвиває свої професійні якості.</p>	20-25
<ul style="list-style-type: none"> - студент здійснює часткове психолого-педагогічне спостереження за учнівським колективом, фіксуючи тільки результати. - при проведенні уроку частково досягає результатів навчальної діяльності, однак виховні та розвиваючі завдання залишає поза увагою, оскільки реалізується тільки запланована змістова лінія уроку; контакт з класним колективом – посередній; не вміє мотивувати учнів до навчальної діяльності; допускає незначні помилки при проведенні уроку, однак не зауважує помилок учнів. - планує і організовує виховний захід виключно за взірцем, поясненнями і керівництвом вчителя історії; висловлює загальні судження при його аналізі. - демонструє знання основ аналізу уроку, однак при обговоренні в основному висловлює загальні судження; 	15-19

<p>Студент виконав програму практики на слабкому рівні; здійснює незначні спроби розвитку своїх професійних компетенцій.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - не здійснює психолого-педагогічне вивчення учнівського колективу. - під час проведення уроку не вирішує навчальних, виховних та розвиваючих завдань; не дотримується поставленої мети уроку; допускає грубі помилки і не здатний вчасно їх виправити; не бачить помилок учнів; слабкий контакт з класом. - висловлює поверхневі судження при аналізі уроку вчителя чи однокурсників; не володіє критеріями аналізу уроку історії. - не вміє планувати та організовувати позакласні виховні заходи; керується тільки загальними уявленнями і рекомендаціями вчителя історії при організації виховного заходу. <p>Студент не виконав програму практики в повному обсязі. Не приступив до практики без поважної причини.</p>	0-14
<p>II. Якість виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи студента</p>	30
<ul style="list-style-type: none"> - при підготовці до уроку і складанні відповідних планів-конспектів студент оперує отриманими знаннями, уміннями і навичками зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін, якими опановував раніше; самостійно здобуває знання відповідно до теми, мети та завдань уроку; методично грамотно виділяє мету та завдання уроку, прогнозує шлях їх досягнення; підбирає найбільш ефективні методи та прийоми навчання; виявляє самостійність і творчий підхід у розробці та плануванні уроку. - підбір навчального, наочного та дидактичного матеріалу до уроків відбувається своєчасно, заздалегідь; дидактичний матеріал відповідає віковим та психологічним особливостям дітей середнього шкільного віку; наочний матеріал підбирається і презентується дітям з використанням ІКТ. Студент використовує фрагменти фільмів, вміє опрацьовувати матеріал за допомогою комп'ютерних програм. - студент виступив з доповіддю, яка повністю відображає тему, виступ відбувся із презентацією і 	26-30

<p>коментарем студента. Виступ був яскравим, продуманим, цікавим, студент не звертався до своїх записів, налагодив контакт із групою, Провів цікаву дискусію з однокурсниками по темі доповіді.</p>		
<p>- при розробці планів-конспектів уроків студент оперує опанованими знаннями зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін; здійснює пошук додаткової інформації відповідно до теми та проблеми уроку; аргументує вибір мети та завдань уроку; методично грамотно розробляє хід уроку; підбирає найбільш ефективні методи та прийоми навчання; виявляє самостійність у розробці та плануванні уроку.</p> <p>- підбір навчального, наочного та дидактичного матеріалу до уроків відбувається своєчасно; дидактичний матеріал відповідає віковим та психологічним особливостям дітей середнього шкільного віку; наочний матеріал підбирається і презентується дітям з використанням ІКТ.</p> <p>- студент виступив з доповіддю, яка відображає тему, виступ відбувався із презентацією, але без коментаря. Виступ був цікавим, студент дещо звертався до своїх записів, налагодив контакт із групою, відповідав на питання групи й ставив свої питання студентам.</p>	21-25	
<p>- при підготовці до уроку і складанні відповідних планів-конспектів студент використовує певні знання, уміння і навички зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін; використовує додаткові знання відповідно до теми та проблеми уроку; аналізує вибір мети та завдань уроку; підбирає різні методи та прийоми навчання; виявляє самостійність при розробці уроку.</p> <p>- підбір навчального, наочного та дидактичного матеріалу до уроків відбувається своєчасно; дидактичний матеріал відповідає віковим особливостям дітей середнього шкільного віку; наочний матеріал підбирається і презентується дітям без використанням ІКТ.</p> <p>Студент виступив з доповіддю, яка відображає тему, виступ відбувався без презентації. Виступ добре прописаний, з перенасиченим теоретичним змістом; студент звертався до своїх записів; налагодив контакт із</p>	15-20	

<p>групою, відповідав на питання однокурсників.</p>		
<p>- при підготовці до уроку і складанні відповідних планів-конспектів студент трансформує раніше отримані знання зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін відповідно до проблеми уроку; пояснює вибір мети та завдань уроку; здатний озвучити хід уроку, який розробляє.</p> <p>- підбір навчального, наочного та дидактичного матеріалу до уроків відбувається не своєчасно; дидактичний матеріал відповідає віковим особливостям дітей середнього шкільного віку; наочний матеріал підбирається не завжди відповідно до теми уроку і презентується дітям без використанням ІКТ.</p> <p>- студент виступив з доповіддю, яка достатньо повно відображає тему, виступ відбувався без презентації. Виступ добре прописаний, теоретичний та практичний зміст співпадають; студент прочитував написаний текст доповіді ; на питання відповідав не впевнено.</p>	10-14	
<p>- при підготовці до уроку і складанні відповідних планів-конспектів студент частково виявляє раніше отримані знання зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін відповідно до проблеми уроку; визначає мету та завдання уроку за допомогою методиста; хід уроку здатний розповісти тільки тезисне.</p> <p>- підбір навчального,наочного та дидактичного матеріалу до уроків відбувається не своєчасно; дидактичний матеріал не відповідає віковим особливостям дітей середнього шкільного віку; наочний матеріал не завжди є на уроці.</p> <p>- студент виступив з доповіддю, яка частково відображає тему, виступ відбувався без презентації. Виступ недбало прописаний, теоретичний та практичний зміст не співпадають; студент прочитував написаний текст доповіді ; не міг відповісти на питання по темі.</p>	6-9	
<p>- при підготовці до уроку і складанні відповідних планів-конспектів студент не виявляє раніше отриманих знань зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін відповідно до проблеми уроку; не орієнтується з закономірностями визначення мети та завдань уроку; не</p>	0-5	

<p>подає план уроку, що має проводити.</p> <ul style="list-style-type: none"> - підбір навчального, наочного, музичного та дидактичного матеріалу до уроків здійснюється без урахування вікових особливостей і не в належній якості. - студент не підготував доповідь на конференцію чи виступав не по темі, використовував загальні фрази. 		
III. Заліковий урок		20
<p>Творчо, самостійно спланований урок із використанням науково-методичної літератури та Інтернет ресурсів, врахуванням вікових особливостей учнів у виборі навчального матеріалу; визначення триєдиної мети; відповідність структури та типу уроку меті; врахування психологічних закономірностей засвоєння нових знань, формування визначених вмінь та навичок ; оптимальний вибір системи методів; застосування особисто-орієнтованого підходу залучення дітей до навчальної діяльності.</p> <p>Проведений урок показав, що:</p> <ul style="list-style-type: none"> – студент володіє програмним матеріалом, використовує засоби і методи впливу на мотиваційну сферу учнів та активізації їх діяльності; заплановані завдання уроку виконані; мета уроку досягнута; студент володіє класом; вміло використані різноманітні форми і методи навчання; у ході уроку вдало здійснює перебудову його структури відповідно до розвитку ситуації; мовлення та культура практиканта бездоганна. <p>Аналіз уроку:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обґрунтовано вибір мети, психолого-педагогічні основи її досягнення на уроці; – проаналізовані деформації в процесі навчання; – вказано недоліки, допущені в ході уроку, та шляхи підвищення його ефективності. <p>Оцінка «відмінно» за навчальну роботу може бути лише за умови, якщо більшість уроків оцінена на «відмінно».</p>	18-20	
<p>Урок спланований студентом самостійно із використанням науково-методичної літератури; враховані вікових особливості учнів при виборі навчального матеріалу; визначена триєдина мета, сформульовані</p>	15-17	

<p>завдання; здійснений оптимальний вибір системи методів; підібраний відповідний тип уроку.</p> <p>Проведений урок показав, що:</p> <ul style="list-style-type: none"> – студент володіє програмним матеріалом, використовує засоби і методи впливу на мотиваційну сферу учнів та активізацію їх діяльності; заплановані завдання уроку виконані; мета уроку досягнута; студент володіє класом; мовлення та культура практиканта відповідає високому рівню. <p>Аналіз уроку:</p> <p>обґрунтовано вибір мети; вказано недоліки, допущені в ході уроку, та шляхи підвищення його ефективності.</p>		
<p>Плани-конспекти уроків написані, але практикант користувався допомогою методиста чи вчителя при розробці деяких етапів уроку.</p> <p>Мета уроку досягнута, учні працювали під керівництвом учителя, але спостерігались моменти, коли практикант відчував себе розгублено (не відповідав на запитання учнів, не помітив піднятої руки та ін.).</p> <p>Аналізуючи урок, практикант може чітко аргументувати, що взагалі мета уроку досягнена, бачить недоліки та шляхи їх усунення.</p>	12-14	
<p>Плани-конспекти уроків повністю склалися з допомогою вчителя чи методиста.</p> <p>Під час уроку не було фактичних помилок, зривів дисципліни, але практикант недостатньо володів класом (працював з одним учнем під час опитування, не зміг включити решту учнів у бесіду, забув задати домашнє завдання, виставити оцінки та ін.). Мета уроку досягнута.</p> <p>Під час аналізу уроку нечітко виділяються позитивні та негативні моменти, не обґрунтовуються шляхи вдосконалення уроку.</p>	9-11	
<p>Плани-конспекти уроків написані за допомогою вчителя чи методиста.</p> <p>Під час уроку були помилки в знанні практикантом фактичного матеріалу, не контролювалась ситуація в класі. Мета уроку не досягнута або досягнута частково.</p> <p>Практикант не може проаналізувати недоліки уроку.</p>	6-8	

Уроки, оцінені на «незадовільно» не зараховуються, проводяться повторно	0-5	
IV. Оформлення звітної документації (рівень відповідності звітної документації вимогам програми, захист результатів практики)		10
<ul style="list-style-type: none"> - аналіз уроків вчителя історії та спостереження уроків однокурсників здійснено в повному обсязі з поданням опрацьованої документації. - якість планів-конспектів залікових уроків висока. Додаткові матеріали до залікових та робочих уроків систематизовані, скомпоновані з використанням творчого підходу до їх розробки. - студент здає сценарій проведеного позакласного виховного заходу; у підсумку є самоаналіз результатів діяльності студента. - щоденник студента-практиканта оформлений у відповідності з вимогами ; захист у вигляді усного звіту з критичним аналізом підсумків особистої практики. <p>Студент подав звітну документацію у повному обсязі і вчасно</p>	9-10	
<ul style="list-style-type: none"> - аналіз уроків вчителя історії та спостереження уроків однокурсників здійснено в достатньому обсязі з поданням опрацьованої документації. - якість планів-конспектів залікових уроків висока. Додаткові матеріали до залікових та робочих уроків систематизовані, скомпоновані по темам. - студент здає добре оформлений сценарій проведеного позакласного виховного заходу. - добре оформлений щоденник студента-практиканта та захист у вигляді усного звіту з критичним аналізом підсумків особистої практики. <p>Студент подав звітну документацію у достатньому обсязі і вчасно.</p>	7-8	
<ul style="list-style-type: none"> - аналіз уроків вчителя історії та спостереження уроків однокурсників здійснено на 50% з поданням опрацьованої документації. - якість планів-конспектів залікових уроків середня. Додаткові матеріали до залікового та робочих уроків не систематизовані. 	5-6	

<p>- студент здає добре оформлений сценарій проведеного позакласного виховного заходу.</p> <p>- щоденник студента-практиканта оформлений в повному обсязі; щоденник має естетичний вигляд, але записи зроблено у скороченому вигляді. Зміст записів не повністю розкриває види діяльності на педпрактиці. Захист підсумків особистої практики відбувся без критичного аналізу.</p>		
<p>- аналіз уроків вчителя вівся несистематично й поверхово.</p> <p>- якість планів-конспектів залікових уроків середня. Додаткові матеріали до залікових та робочих уроків не систематизовані.</p> <p>- студент здає неповний сценарій проведеного позакласного виховного заходу.</p> <p>- щоденник практиканта немає належного вигляду. Записи короткі, несуттєві, відсутній самоаналіз діяльності, висновки не аргументовані і не обґрунтовані. Обсяг щоденника обмежений, щоденник підготовлено формально.</p> <p>Студент подав усю необхідну документацію з запізненням.</p>	3-4	
<p>Студент зрідка виготовляв допоміжні засоби навчання для уроків, спираючись на зразки.</p> <p>Студент подав звітну документацію не у повному обсязі. Якість документації незадовільна чи задовільна, але подана із запізненням.</p>	1-2	
<p>Студент не брав участь в аналізі відвіданих уроків, документація не підготовлена належним чином і вчасно.</p>	0	

Вимоги до звіту

Звіт практики складається з таких компонентів:

1. Звіт встановленого зразку, у якому мають бути відбиті:

- місце та термін проходження практики;
- календарний план-графік запланованих робіт;
- опис виконаної роботи по розділах програми практики;
- опис практичних задач, які мав вирішувати студент під час проходження практики;

- викладення спірних питань та труднощів, з якими зіткнувся студент під час проходження практики, та шляхи їх розв'язання;
- опис навичок, які придбав студент під час проходження практики;
- характеристика на студента від шкільного вчителя-наставника;
- відгук методиста з фаху про роботу студента в школі;
- відгук керівника практика про роботу студента в школі.

Звіт має бути засвідчений відповідними підписами учасників практики та печаткою школи;

2. Два плани-конспекти залікових уроків;
3. Наочність, яку студент використовував на своїх залікових уроках;
4. План-конспект чи сценарій позакласного заходу, який проводив студент;
5. Психолого-педагогічна характеристика на клас та на учня.

Питання до захисту практики

1. Розповісти про особливості методики викладання історії свого шкільного наставника.
2. Проаналізувати вдалість застосування різних типів уроків.
3. Проаналізувати вдалість застосування різних методів та прийомів роботи на уроках історії.
4. Розповісти про застосування дидактичного матеріалу на уроках історії.
5. Розповісти про застосування наочності на уроках історії.
6. Розповісти про застосування технічних засобів навчання.
7. Розповісти про застосування принципу урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів на конкретних прикладах.
8. Проаналізувати навчально-методичну базу викладання історії в тих класах де працювали.
9. Розповісти про використання міжпредметних зв'язків в процесі викладання історії в середніх класах.
10. Розповісти про використання міжкурсів зв'язків в процесі викладання історії в середніх класах.
11. Проаналізувати свої помилки у викладанні навчального матеріалу.
12. Розповісти про участь у проведенні позакласного чи позашкільного заходу.
13. Проаналізувати в цілому проходження педагогічної практики з історії.

14. Самостійно оцінити проходження педагогічної практики з історії.
15. Розповісти про проблему, над якою працює школа, та Ваш внесок у її розв'язання.

Особливості організації та проведення педагогічної практики студентів заочної форми навчання

Студенти заочної форми навчання в залежності від наявності у них педагогічного досвіду та з урахуванням характеру іншої практичної діяльності поділяються на три групи:

- 1) студенти, які працюють учителями в школі за спеціальністю, що відповідає обраному профілю навчання в університеті;
- 2) студенти, які працюють учителями в школі за спеціальністю, що не відповідає обраному профілю, педагогічні працівники інших навчально-виховних закладів;
- 3) студенти, які не мають досвіду педагогічної роботи.

Студенти-заочники першої групи звільняються від педагогічної практики при наявності довідки з місця роботи (де вказані посада та стаж роботи) та позитивної характеристики з місця роботи.

Студенти-заочники другої групи проходять педагогічну практику без відриву від виробництва.

Студенти-заочники, які відносяться до третьої групи, можуть проходити педагогічну практику за місцем проживання. Крім того, їм надається можливість проходження практики в школах, визнаних базами практики університету.

Підведення підсумків практики

По закінченні педагогічної практики проводиться підсумкова конференція, на якій студенти звітують про виконану роботу, а також висловлюють свої думки щодо змісту та організації практики. Груповий керівник оцінює роботу кожного студента і оформлює звіт за результатами практики.

Загальну оцінку за педагогічну роботу в школі студент отримує на екзамені, який проходить у формі захисту практики. На захист студент має надати звіт встановленого зразку.

Методичні рекомендації для студентів 1 року навчання спеціальність 014 Середня освіта (Історія) освітнього ступеню «магістр»

Вступ

Виробнича асистентська практика магістрів є невід'ємною складовою процесу підготовки в університеті висококваліфікованих фахівців-педагогів. Згідно із сучасними вимогами, що висунуті в базових нормативних документах Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України щодо фахової підготовки магістрів педагогічних ВНЗ, з метою подальшого розвитку та поглиблення практичних навичок та застосування здобутих в теоретичних курсах знань та вмінь магістри ОКР «магістр» історико-філософського факультету проходять педагогічну практику у ВНЗ.

Термін проходження практики – 2-й семестр, тривалість – 3 тижні, кількість кредитів – 4, загальна кількість годин – 120.

Мета та завдання практики

Мета виробничої (асистентської) практики у ЗВО (надалі-практики) – застосування магістрами набутих теоретичних знань з історичних дисциплін та методики викладання історичних дисциплін у ВНЗ в практичній діяльності, оволодіння магістрами сучасними методами і формами викладання історичних дисциплін у ВНЗ, подальше вдосконалення професійних умінь та навичок, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх в практичній діяльності.

Головним завданням практики є підготовка магістрів до самостійної роботи на посадах, що потребують кваліфікації магістра за спеціальністю «Історія»

Завдання практики:

- ознайомлення магістрів з основами педагогічної та навчально-методичної роботи в ЗВО в процесі викладання історичних дисциплін;
- формування умінь і навичок організації навчальної, виховної, методичної та науково-дослідної роботи з магістрами спеціальності «Історія»;
- накопичення досвіду педагогічної роботи в умовах ЗВО;
- формування у магістрів навичок практичного застосування професійно-педагогічних знань;
- формування умінь добирати і розробляти сучасні методи і технології викладання історичних дисциплін у відповідності до сучасних вимог програми професійної підготовки.

- подальший розвиток професійно-педагогічної орієнтації магістрів;
- залучення магістрів до рішення реальних проблем, що мають місце у навчальному процесі ЗВО;
- подальший розвиток у магістрів професійних якостей викладача.
- формувати вміння самостійно проектувати педагогічний процес з навчальної дисципліни;
- розвивати уміння аналізувати навчальний процес педагогічного ЗВО з психолого-педагогічних позицій на основі принципів професійно-педагогічної освіти сучасного вищого-навчального закладу.

Після закінчення практики магістр має

знати:

- нормативно-правові засади організації навчально-виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі;
- основи навчально-методичної роботи в ЗВО з історичних дисциплін;
- особливості викладання історичних дисциплін у ЗВО;
- сучасні прийоми, методи та форми організації викладання історичних дисциплін у ЗВО;
- способи активізації навчальної, самостійної і науково-дослідної діяльності магістрів;
- форми і методи контролю навчальних досягнень магістрів за кредитно-модульною системою;
- методичку самооцінки та самоаналізу результатів та ефективності проведення різних видів навчальних занять.

вміти:

- реалізовувати засвоєні у процесі попереднього навчання теоретичні знання, способи діяльності, освітні технології;
- застосовувати різні форми роботи в процесі викладання історичних дисциплін у ЗВО;
- застосовувати різні загально-дидактичні методи навчання;
- самостійно розробляти на сучасному науково-методичному рівні робочу навчальну програму, конспект занять (чітко формулювати тему, ставити мету та завдання заняття, обґрунтовувати план роботи, правильно дозувати час заняття, застосовувати технічні засоби тощо), добирати й аналізувати основну і додаткову літературу відповідно до тематики та завдань навчальних занять;
- методично грамотно проводити різні види навчальних занять (лекції, практичні, семінарські лабораторні тощо), організовувати самостійну роботу магістрів;

- проводити на належному науковому та професійному рівні основні види навчальних занять із застосуванням принципу проблемності та технічних засобів навчання;

- робити психолого-педагогічний аналіз проблем, що виникли, та шукати шляхи їх розв'язання;

Організація проведення практики

Практика магістрів проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програми відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Визначення баз практики здійснюється керівництвом університету. Магістри можуть самостійно, за погодженням з керівництвом університету, підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання. Магістри мають дати не менш двох залікових занять, які вони готують з допомогою наукового керівника. Керівник має бути присутніми на цих заняттях й оцінити їх якість.

Для магістрів-іноземців бази практики передбачаються у відповідному контракті чи договорі щодо підготовки фахівців і можуть бути розташовані як на території країн-замовників, так і в межах України. Магістри-іноземці отримують програму практики, індивідуальні завдання, складають звіт в порядку, установленому кафедрою. При проходженні практики в межах України магістри-іноземці можуть керуватися даними рекомендаціями.

Установи, які використовуються як бази практики, повинні відповідати наступним вимогам:

- можливість кваліфікованого керівництва практикою магістрів;
- надання магістрам на час практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за наявності відповідних вакансій);

- надання магістрам права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;

- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах при наявності вакансій);

Загальне навчально-методичне керівництво практикою здійснює завідувач практикою університету.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедри всесвітньої історії та історії України.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики є:

- розробка Положення про порядок проведення практики магістрів;
- розробка робочої програми практики магістрів;

- визначення баз практики;
- призначення керівників практики;
- укладання угоди на проведення практики між ЗВО та установами;
- направлення магістрів на бази практики;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Основним організаційно-методичним документом, що регламентує діяльність магістрів і керівників практики, є робоча програма практики.

На початку практики магістри отримують інструктаж з охорони праці в галузі, знайомляться з правилами внутрішнього трудового розпорядку установи, порядком отримання документації та матеріалів.

При зарахуванні магістрів на штатні посади на час проходження практики на них розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

На магістрів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

Тривалість робочого часу магістрів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України не більше 40 годин на тиждень.

Наказом ректора про проведення практики магістрів визначається:

- терміни проведення практики;
- розподіл магістрів за базами практики;
- закріплення наукових керівників за певними магістрами під час практики;
- відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами;

Зміст практики

тиждень	зміст навчально-виховної роботи магістра
перший	<ul style="list-style-type: none"> - знайомство з адміністрацією ЗВО, розподіл по групам; - ознайомлення з розкладом роботи ЗВО, його проблемами, над якими працює колектив викладачів; - ознайомлення зі структурою навчально-виховного процесу в ЗВО; - ознайомлення з правилами ведення відповідної документації; - виявлення наявності відповідної навчально-методичної літератури на кафедрі та університетській бібліотеці; - разом з науковим керівником складання індивідуального графіку роботи в ЗВО на період практики; - відвідування занять свого наукового керівника з метою знайомства з його методикою викладання предмету та психолого-педагогічними особливостями студентських колективів;
другий	<ul style="list-style-type: none"> - розробка з допомогою наукового керівника планів-конспектів занять; - розробка методичного забезпечення до окремих тем навчальної дисципліни; - підготовка та проведення самостійних пробних занять; - проведення роботи з психолого-педагогічного вивчення певного студентського колективу; - проведення експериментальної роботи (в межах магістерського дослідження)
третій	<ul style="list-style-type: none"> - самостійна розробка планів-конспектів занять; - підготовка та проведення самостійних залікових занять; - проведення роботи з психолого-педагогічного вивчення певного студентського колективу; - продовження експериментальної роботи (в межах магістерського дослідження - самостійна розробка планів-конспектів занять; - підготовка та проведення самостійних залікових занять; - завершення експериментальної роботи (в межах магістерського дослідження), її аналіз та письмове оформлення; - оформлення необхідної звітної документації.

Індивідуальні завдання

1. Охарактеризувати кредитно-модульну систему оцінювання результатів навчальної діяльності в вищій школі;
2. Визначити професійну компетентність, професійну усталеність викладача ЗВО;
3. Проаналізувати використання ІКТ у пошуково-дослідницькій діяльності магістрів;
4. Написати план-конспект нетрадиційного семінарського заняття з історії;
5. Продемонструвати використання новітніх інформаційних та педагогічних технологій в навчальному процесі ВНЗ

Навчальні посібники

1. Богданова І.М. Модульна технологія у професійній підготовці вчителя: Монографія / за ред. Зязюна І.А. – Одеса: Учбова книга, 1997.- 289 с.
2. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі: Навчальний посібник. – Харків: ФОП Шейніна О.В., 2009. – 133 с.
3. Горіховський П.І. Вивчення курсу «Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі». Методичні рекомендації для магістрантів денної та заочної форми навчання/ П.І. Горіховський. – Умань: ПП Жовтий О., 2013. – 84 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник/І.М. Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник./ Г.М. Козлова. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2014. – 200 с.
6. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник. – Суми: СумДПУ, 2009. – 122 с.
7. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / В.М. Нагаєв. – Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: [http:// imanbooks.com/book_429](http://imanbooks.com/book_429) page 1
8. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник /З.Н.Курлянд, Р.І. Хмельюк та ін., За ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

Форми і методи контролю

Розподіл балів, які отримують магістри

Відвідування та аналіз заняття	Розробка плану-конспекту	Підготовка та проведення заняття	Розробка методичного забезпечення до окремих тем	Розробка завдань для самостійної роботи магістрів	Написання статті за підсумками практик або за темою магістерського дослідження	Наявність звітної документації та її належне оформлення	Усього
1-10	1-10	1-20	1-20	1-10	1-10	1-20	100

Критерії оцінювання результатів роботи магістрів

Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
Магістр не відпрацював практику в ЗВО, не володіє навчальним матеріалом, не може навести жодного педагогічного прийому, що застосовується при викладанні історичних дисциплін у ЗВО.	1-34
Магістр відпрацював практику не в повному обсязі, може на рівні “так – ні” усно відтворити один - два педагогічні прийоми, що застосовуються в процесі викладання історичних дисциплін у ЗВО.	35-59
Магістр відпрацював практику не в повному обсязі, має один план-конспект залікового заняття, в якому присутні суттєві методичні помилки, має загальне уявлення про методологічні основи викладання історичних дисциплін у ЗВО.	60-63
Магістр відпрацював практику не в повному обсязі, має один план-конспект залікового заняття, в якому може за допомогою керівника практики знайти та виправити певні методичні помилки, може назвати один – два методи, прийоми з якими викладач має	64-73

працювати на заняттях у ЗВО.	
Магістр відпрацював практику в повному обсязі, має два плани-конспекти залікових занять, в яких може самостійно знайти та виправити певні методичні помилки, може назвати кілька прийомів та методів, які використовував на заняттях, але має низку недоліків в організації навчального процесу	74-81
Магістр відпрацював практику в повному обсязі, має не менш двох планів-конспектів залікових занять. Магістрант у цілому послідовно і логічно реалізовував в навчальному процесі набуті теоретичні знання з історичних дисциплін та методики викладання історичних дисциплін у ЗВО, але має кілька зауважень від наукового керівника стосовно методики проведення занять	82-89
Магістр відпрацював практику в повному обсязі, відмінно орієнтується в теоретичному матеріалі історичної дисципліни, володіє методикою його викладання, застосовує сучасні прийоми, методи та форми організації навчальної діяльності у ЗВО, проводить заняття з застосуванням творчого підходу, набуті знання використовує для розв'язання нової навчальної проблеми; робить аргументовані висновки; висловлює власну позицію і переконливо її аргументує, може самостійно вирішувати певні педагогічні ситуації і оцінювати результати власної практичної діяльності, може дати загальну характеристику навчальним програмам з історичних дисциплін у ЗВО; має всю необхідну звітну документацію	90-100

Вимоги до звіту

Звітна документація

1. Звіт встановленого зразку, у якому мають бути відбиті:
  - місце та термін проходження практики;
  - календарний план-графік запланованих робіт;
  - опис виконаної роботи по розділах програми практики;
  - опис практичних задач, які мав вирішувати магістрант під час проходження практики;
    - викладення спірних питань та труднощів, з якими зіткнувся магістрант під час проходження практики, та шляхи їх розв'язання;
    - опис навичок, які придбав магістр під час проходження практики;
    - характеристика на магістра від наукового керівника;
    - відгук керівника практика про роботу магістранта.
  - звіт має бути засвідчений відповідними підписами учасників

практики та печаткою ЗВО.

2. Два плани-конспекти залікових занять;
3. Наочність, яку магістр використовував на своїх залікових заняттях.

Питання до захисту практики

1. Види лекцій у вищій школі.
2. Критерії оцінки якості лекції.
3. Основні вимоги до конспекту лекцій.
4. Види практичних занять.
5. Основні функції семінарських занять.
6. Комплексні форми організації навчання.
7. Комплексний семінар як продуктивна форма організації навчання.
8. Нетрадиційні форми організації навчального процесу.
9. Основи педагогічного контролю у вищих навчальних закладах.
10. Основні умови ефективного функціонування системи педагогічного контролю.
11. Професійна усталеність викладача вищої школи.
12. Зміст стандартизації і гуманізації вищої професійно-педагогічної освіти.

Підведення підсумків практики

Після завершення практики і здачі зазначених документів підводяться підсумки практики та виставляється відповідна оцінка. Результати складання заліку з практики заносяться в залікову відомість, проставляються в заліковій книжці. Магістр, що не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку відраховується з навчального закладу.

Керівник практики звітує перед адміністрацією факультету щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп магістрів, які пройшли практику, їх дисципліну, стан охорони праці і протипожежної охорони на базі практики і з інші питання організації та проведення практики.

Додаток 1.

Зразок запиту на проходження практики за місцем проживання студента

Ректору ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Чебикіну О.Я.

Директора Одеської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ст. № 634

Іванова І.І.

Запит

Просимо вас направити на проходження виробничої (педагогічної)
практики з історії студента 4 року навчання спеціальності 014 Середня освіта
(Історія) соціально-гуманітарного факультету історико-філософського
відділення Сидорова Степана Степановича з 02 лютого по 02 березня 2017
року.

М.п.

підпис директора школи

Додаток 2. Зразок схеми аналізу уроку історії

Загальні відомості про урок:

1. Дата _____ Клас _____ Фамілія, ім'я, по-батькові практиканта (вчителя).
2. Тема уроку та його пізнавально-виховна мета.
3. Підготовленість класу до уроку: а) готовність приміщення класу і учнів до уроку (психологічна, організаційна);
4. Перевірка виконання домашнього завдання:
  1. Усне опитування: характер і послідовність питань учителя до учнів; характеристика відповідей учнів, глибина і осмисленість знань, уміння застосовувати їх на практиці, прочність набутих навичок, мова, грамотність; як виправляються помилки в відповідях учнів; активність учнів під час опитування учнів і прийоми активізації класу; оцінка відповідей учнів та їх мотивація; як вчитель підвів підсумки перевірки виконання домашнього завдання.
5. Вивчення нового матеріалу:
  1. Підготовка учнів до сприйняття нового матеріалу:
    - а) зв'язок з матеріалом попередніх уроків і з результатами виконання домашнього завдання; б) якими прийомами вчитель готує учнів до активного сприйняття нового матеріалу.
  2. Характеристика змісту нового матеріалу:
    - а) науковість змісту навчального матеріалу; б) відповідність змісту навчального матеріалу вимогам програми для загальноосвітніх навчальних закладів.
  3. Методи викладання навчального матеріалу:
    - а) відповідність методів меті уроку, змісту навчального матеріалу та рівню підготовки учнів; б) як вчитель готує учнів до засвоєння нових понять, законів, правил, узагальнень; в) прийоми активізації навчальної діяльності під час вивчення нового матеріалу; г) прийоми застосування наочності на уроці; д) мова викладання навчального матеріалу (переконливість, емоційність, темп, доступність).
  4. Узагальнення та систематизація знань умінь та навичок:
    - а) відповідність матеріалу який використовувався для узагальнення та систематизації знань, умінь та навичок; б) засоби для узагальнення та систематизації знань, умінь та навичок; в) як організовано роботу по узагальненню та систематизації знань, умінь та навичок з учнями які добре навчаються та учнями які мають низький рівень знань.

5. Домашнє завдання:

а) відповідність завдання змісту навчального матеріалу уроку; б) підготовленість учнів до виконання домашнього завдання; в) інструктивні вказівки до виконання домашнього завдання; г) диференціація завдань для дітей з різним рівнем навчальних досягнень.

6. Загальна оцінка уроку:

а) досягнення мети уроку; б) основні позитивні та негативні сторони уроку.

Узагальнений план аналізу уроку (В.А. Сухомлинський)

Аналіз уроку передбачає відповіді на питання:

- правильність визначення цілей уроку, уміння зробити мету уроку зрозумілою для учнів;
- організація учнів до навчальної діяльності;
- зв'язок теми уроку з попередніми та наступними темами;
- відповідність методів роботи, типу та структурі уроку навчально-виховним задачам і змісту уроку;
- уміння вчителя забезпечити активну роботу учнів, підтримувати інтерес до навчального матеріалу, концентрувати увагу;
- керівництво розумовою діяльністю;
- відповідність змісту уроку і методів навчання виховним цілям;
- здійснення індивідуального підходу до учнів;
- дисципліна на уроці;
- якість підготовки до виконання домашнього завдання;
- відповідність окремих етапів уроку змісту навчального матеріалу.

Додаток 3

Вимоги до написання психолого-педагогічної характеристики учня

1. Загальні відомості про учня:

- а) відомості про батьків учня;
- б) соціально-побутові умови сім'ї;
- в) стан здоров'я дитини (за висновком шкільного лікаря);

2. Загальний рівень розвитку та дисципліни учня:

- а) загальний розвиток учня: культура мови, яку літературу читає, чи відвідує музеї, театри, кіно?
- б) ставлення учня до занять в школі (регулярність відвідування занять, уважність на уроках, систематичність підготовки домашніх завдань, самостійність в організації навчально-пізнавальної діяльності, засвоєнні пропущеного матеріалу з предмету.

3. Успішність учня.

Приклад оформлення психолого-педагогічної характеристики учня

Психолого-педагогічна характеристика

Учня 10-А класу ЗОШ № 1 м. Одеси

Антоненко Михайла Миколайовича

Антоненко Михайло Миколайович народився 6 квітня 1995 року. В ЗОШ №1 навчається з 2001 року. Живе і виховується в повній сім'ї мати – Антоненко Марина Миколаївна працює в магазині продавцем, освіту має середню спеціальну. Батько – Антоненко Микола Іванович, військовий, освіта вища. На здоров'я учень не скаржиться, оскільки активно займається спортом.

Родина Михайла проживає у двокімнатній квартирі на проспекті Добровольського 103. Михайло має свою кімнату, де створені всі необхідні умови для навчання та відпочинку. В учня є персональний комп'ютер. Батьки цікавляться навчальними досягнення сина, іноді надають допомогу у вирішенні учбових завдань. В сім'ї панують доброзичливі стосунки між дорослими і дітьми.

Михайло навчається у ЗОШ № 1 з першого класу. З початкової школи вирізняється серед інших дітей неординарністю мислення, високою ерудованістю і розсудливістю. Успішність Михайла знаходиться на високому рівні, до навчання він ставиться в цілому з цікавістю, виділяє предмети в основному гуманітарного циклу.

Михайло навчається у класі, де 32 учні, з них 19 хлопчиків та 13 дівчаток. До однокласників учень відноситься з повагою, користується серед них авторитетом. Має в класі друзів: Гончарук Миколу, Гуревича Данила, Карпенка Дмитра з якими товаришує і регулярно спілкується. Значних конфліктів із однокласниками не спостерігається. Михайло бере активну участь у всіх культурно-масових заходах в класі та школі.

Рівень уваги Михайла – середній, хлопець має недостатню здатність переключати увагу з одного виду діяльності на інший, стійкість уваги виявляється лише тоді, коли в учня з'являється стійкий інтерес до предмету навчання. За результатами застосування методик перевірки стану уваги і пам'яті Михайло має середній рівень. Щодо професійної орієнтації учня, то чіткого визначення в майбутній професії ще не сформовано, однак помітно, що потяг до гуманітарних професій преобладає.

Враховуючи вікові психологічні особливості розвитку хлопця, Микола проявляє непосидючість, надмірну рухливість, енергійність, імпульсивність, що іноді приводить до зауважень з боку учителів. Михайло має виражені риси сангвінічного та холеричного типів темпераменту, високий рівень комунікативності. Щодо вдосконалення певних рис характеру, учневі можна

порекомендувати певну систему тренінгових вправ для самоконтролю в плані подолання іноді надмірної імпульсивності і більш спокійної реакції на зауваження старших.

Студент _____ / А. П. Петров

Класний керівник _____ / І.І. Іваненко

Додаток 4

Зразок психолого - педагогічної характеристики класу

В 10 – а класі навчається __ учня: __хлопчиків і __ дівчаток. Вік __років.

У класі висока успішність з усіх предметів На уроках учні уважні, активні, сумлінно ставляться до виконання домашніх завдань. Мають високий рівень знань (10-12 балів) - __ осіб, середній (7-9 балів) - __ осіб, достатній (4-6 балів) - __ осіб, мають низький рівень знань (1-3 бали) - __ осіб.

Результати щорічного медичного обстеження свідчать про те, що здоров'я дітей перебуває в межах допустимих норм: основну групу здоров'я мають __ %.

У колективі є лідери – це __, __. Вони самостійні, активні, здатні повести за собою клас. Вони проявляють активність і творчість у проведенні класних і шкільних заходів.

Ініціативність, активність, живий оклик на нові справи, творчі починання – основні риси класного колективу. Учні класу прагнуть співпрацювати один з одним. У колективів справедливо ставляться до всіх однокласників, прагнуть підтримати слабкіших учнів. Доброзичливо вирішують питання взаємодопомоги. Клас доброзичливо, співчутливо ставиться до нових членів колективу, намагається допомогти освоїтися. У класі переважає добрий загальний тон, доброзичливість у взаєминах.

__ дітей відвідує спортивні заклади різної спрямованості, __ дітей установи додаткової освіти.

Додаток 6.

Зразок оформлення плану – конспекту лекції

I. Мета: вказати конкретний результат, який ви плануєте досягти на лекційному занятті.

Навчальна мета передбачає формування у студентів:

- наукових (методологічних знань про...);
- розуміння понять;

- осмислення закономірностей;
- умінь дискусії (діалогу) з проблеми...;
- ціннісних уявлень про...;
- особистісного ставлення до...;
- особистісних поглядів стосовно...;
- критичного ставлення до проблеми...;

Навчальна мета може включати декілька завдань як освітнього, так і виховного та розвивального напрямів.

II. Методи, прийоми, засоби:

Зазначити, які методи, прийоми, засоби навчання будуть застосовуватися під час лекції для досягнення визначеної мети.

Методи, прийоми передачі та обміну словесною інформацією:

- розповідь;
- бесіда (репродуктивна, пошукова, проблемна тощо);
- мозкова атака (брейнстормінг);
- дискусія;
- діалог;
- кейс-метод.

Методи, прийоми переконування:

- апелювання до висловлювань відомих людей;
- приведення доказів;
- висловлювання аргументів «за» і «проти»;
- апелювання до позитивних і негативних емоцій студентів;
- діагностичне питання

Методи, прийоми розвитку мисленевих дій:

- аналіз; синтез; порівняння; розрізнення; аналогія; узагальнення; міркування; дедукція; індукція.

III. Наочність: таблиці, схеми, графіки, макети, приладдя (вказати їх конкретні назви)

Технічні засоби навчання: (вказати що застосовується)

IV. План лекції (не більше чотирьох).

V. Рекомендована література (мінімально 5 позицій): основна, додаткова.

Хід лекції:

- Подати основні тези лекції;
- Зазначити питання для обговорення, дискусії, діалогу, створення проблемних ситуацій;
- Визначити методи, прийоми для активізації пізнавально-мисленевої діяльності студентів, підтримки уваги тощо.

VI. Запитання для самоконтролю.

Додаток 5.

Зразок оформлення плану-конспекту уроку з історії

Всесвітня історія.

Клас 10 Б

Дата

Тема уроку: Основні питання міжнародних відносин. Спроба перегляду повоєнних договорів у 1920-ті рр. і створення системи колективної безпеки. Пакт Бріана-Келлога. Джерела нестабільності.

Мета уроку: розкрити процес перегляду Версальсько-Вашингтонської системи та системи виплати репарацій; пояснити значення пакту Бріана-Келлога як першої спроби створення системи колективної безпеки; продовжувати розвивати навички аналізу історичних джерел (документи та візуальні джерела); на основі карти пояснювати причинно-наслідкові та інші зв'язки між подіями та явищами; виховувати в учнів загальнолюдські цінності.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Очікувані результати: Після цього уроку учні зможуть:

- розкривати процес перегляду Версальсько-Вашингтонської системи та системи виплати репарацій; пояснювати значення пакту Бріана-Келлога;
- аналізувати підсумки роботи Паризької та Вашингтонської конференцій;
- характеризувати переваги та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи, плани Дауеса та Юнга, пакт Бріана-Келлога;
- аналізувати історичні джерела (документи та візуальні джерела); на основі карти пояснювати причинно-наслідкові та інші зв'язки між подіями та явищами;
- хронологічно зіставляти події та явища теми.

Основні поняття та терміни: Ліга Націй, Версальсько-Вашингтонської система, пакт, система колективної безпеки.

Обладнання: документи, портрети діячів, підручник всесвітня історія для 10-го класу, таблиці, картки.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Вивчення нового матеріалу.

1. Оголошення теми уроку.

Вчитель: відкрийте свої зошити та запишіть тему уроку: «Основні питання міжнародних відносин. Спроба перегляду повоєнних договорів у

1920-ті рр. і створення системи колективної безпеки. Пакт Бріана-Келлога. Джерела нестабільності.»

2.Мотивація навчальної діяльності.

3. Актуалізація опорних знань учнів.

1. Коли і з якою метою було скликано Паризьку мирну конференцію?
2. Які країни не були запрошені до участі в ній?
3. Хто був ініціатором створення Ліги Націй?
4. Які країни відіграли ключову роль на конференції?
5. Коли був підписаний Версальський мирний договір?

4. Первинне сприйняття навчального матеріалу

План.

1. Вашингтонська конференція.
2. Міжнародні конференції 20-х років.
3. Репараційні плани для Німеччини.
4. Пакт Келлога-Бріана.

1. Вашингтонська конференція.

Розповідь вчителя: В листопаді 1921р. за ініціативою США у Вашингтоні була скликана міжнародна конференція з питань співвідношення сил на Далекому Сході і Тихому океані. РСФРР- велика тихоокеанська держава- була усунута від участі у конференції, незважаючи на протест радянського уряду.

Конференція, що отримала назву Вашингтонської, відбувалася у надзвичайно складній міжнародній обстановці: країни-переможниці сперечалися з приводу перерозподілу світу і сфер впливу; переможені країни вважали Версальську систему хибною і готувалися до реваншу та перегляду рішень Паризької мирної конференції.

Робота з таблицею Вашингтонська конференція 1921-1922рр.

Учасники конференції	США, Великобританія, Китай, Японія, Франція, Італія, Нідерланди, Бельгія, Португалія.
Підсумки конференції	Укладення таких документів: -Договір чотирьох держав (США, Великобританія, Франція, Італія) - Договір п'яти держав (США, Великобританія, Японія, Франція, Італія) - Договір дев'яти держав(США, Великобританія, Франція. Японія, Італія. Бельгія, Нідерланди, Португалія. Китай.) - Трактат про китайські мирні тарифи.
Договір чотирьох держав	Спільний захист територіальних прав та інтересів сторін. Що укладали договір, на Тихому океані.
Договір п'яти держав	-Обмеження озброєння морського флоту. -Відмова від спорудження американських та англійських військових баз на островах Тихого океану.

Договір дев'яти держав	Надання «рівних можливостей» у Китаї в галузі торгівлі та підприємницької діяльності.
Трактат про китайські мирні тарифи	Закріплення митної нерівності в Китаї
Значення конференції	-Завершився повоєнний перерозподіл сфер впливу на Тихому океані та Далекому Сході. -Зміцнилися позиції США в цьому регіоні. -Зменшив вплив Великобританії і Японії, склався новий хиткий баланс сил.

1. Міжнародні конференції 20-х років.

Розповідь вчителя: У 1922-1925 рр. важливими подіями в міжнародних відносинах стали Генуезька, Гаазька, Лозаннська та Локарнська конференції. Ці конференції повинні були сприяти розв'язанню гострих проблем, укріпленню миру, повоєнній відбудові Центральної та Східної Європи. Але в ході роботи конференцій виявилися протиріччя між провідними країнами світу, що не сприяло плідній роботі. Складним питанням для країн-переможниць стало ставлення до нової держави – СРСР.

Робота з документом.

Перед роботою вчитель ставить запитання на які учні мають дати відповідь

1. Якою була мета кожної з конференцій 1922 – 1925 рр.?
2. Яке рішення були прийняті внаслідок кожної конференції ?

Учні опрацьовують історичні матеріали з найважливішими постановами Гаазької, Лозаннської та Локарнської конференцій.

Гаазьку конференцію було скликано за рішенням Генуезької конференції 1922р. Це була фінансово-економічна конференція, в роботі якої брали участь представники ділових кіл, «зацікавлених у російських справах». На конференції обговорювалися питання про націоналізацію іноземної власності, яку здійснили більшовики в Росії, а також про борги царського й Тимчасового урядів і про можливе надання кредитів радянській Росії. Представники західних держав наполягали на відшкодуванні збитків, що їх зазнали власники-іноземці в Росії.

Радянський уряд запропонував перелік підприємств багатьох галузей економіки, що могли бути передані в оренду, концесію або спільне управління іноземним підприємцям. Проте цю пропозицію не було прийнято. Захід сподівався хоча б на часткове повернення боргів з боку радянської Росії. Конференція закінчилася, так і не ухваливши рішення.

Інша міжнародна конференція того часу відкрилась у швейцарському місті Лозанні 20 листопада 1922р. і тривала з перервою аж до 24 липня 1923р. У роботі конференції брали участь Велика Британія, Італія, Японія, Греція, Румунія, Югославія, Туреччина і США (як спостерігач). Для розгляду

питання про режим чорноморських проток на конференцію запросили російсько-українсько-грузинську делегацію та делегацію Болгарії. Ще одним важливим питанням, що розглядалося на конференції, було підписання мирного договору з Туреччиною.

Позиція радянської делегації щодо статусу чорноморських проток різко розійшлася з позицією західних держав... Пропозицію радянських держав було відхилено... і прийнято конвенцію, що базувалася на англійських пропозиціях. Вона зводилася до вимоги про вільне проходження протоками військових суден під будь-яким прапором як у мирний, так і у воєнний час, якщо Туреччина залишається нейтральною, а якщо бере участь у війні, то залишається вільний похід лише для суден нейтральних країн. Прийняття цієї конвенції порушувало життєві інтереси чорноморських країн, у тому числі й Туреччини.

У 1925р. загострилися німецько-французькі суперечності. Для розв'язання цих та інших проблем було скликано Локарнську конференцію (5-16 жовтня 1925р.), у якій взяли участь представники Великої Британії, Франції, Німеччини, Італії, Бельгії, Польщі та Чехословаччини.

Локарнська конференція склала Рейнський гарантійний пакт, підписаний 1 грудня 1925р. у Лондоні, що забезпечував недоторканність кордонів між Францією та Німеччиною. Франція та Бельгія не розпочинати війни. Велика Британія та Італія виступали як головні гаранти рейнського пакту. Проте гарантії не поширювалися на кордони Німеччини з Чехословаччиною та Польщею.

Запис в зошит «Міжнародні конференції 20-х років».

<p>Генуезька Конференція (1922р.)</p> <p>Брали участь 29 держав, серед них: Великобританія, Австрія, Бельгія, Франція, Фінляндія, Японія, Німеччина, РСФРР та ін.. США участі у конференції не брала.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Країни-учасниці намагалися врегулювати взаємні фінансово-економічні претензії, але до згоди не прийшли. - Незгода радянської держави беззаперечно визнавати борги царського та Тимчасового урядів; повернути націоналізовані підприємства або відшкодувати їх вартість; відмінити державну монополію на зовнішню торгівлю та ін.. викликала невдоволення учасників конференції під час обговорення шляхів встановлення економічних зв'язків з РСФРР, і її роботу було припинено.
<p>Гаазька конференція (1922р)</p> <p>Брали участь представники держав-учасниць Генуезької конференції, крім</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Було продовжене обговорення економічних питань, порушених у ході Генуезької конференції. - Обговорювались претензії капіталістичних країн до РСФРР, пов'язані зі скасуванням боргів царського і Тимчасового урядів та націоналізацією власності іноземних капіталів. - Прохання РСФРР про надання кредитів було

Німеччини.	відхилене. - Конкретні рішення прийняти не вдалося.
<p>Лозаннська конференція (1922-1923рр.)</p> <p>Брали участь Великобританія, Франція, Італія, Румунія, Югославія, Японія, Туреччина, США – спостерігач; на деяких засіданнях були присутні представники інших держав (СРСР, Болгарія, Швеція).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Підписано мирний договір з Туреччиною. Він встановлював нові кордони Туреччини, підтверджував розпад Османської імперії, скасував режим капітуляцій, привілеї іноземців, фінансовий контроль над Туреччиною. Туреччина погоджувалась на сплату частини зовнішнього боргу Османської імперії. - Підписано конвенцію про режим чорноморських проток. Конвенція передбачала демілітаризацію зони проток і вільний прохід крізь Босфор і Дарданелли торгових і військових кораблів будь-якої країни світу (СРСР конвенцію не ратифікував). - Вирішені поодинокі питання: про повернення полонених, обмін грецького та турецького населення та ін..
<p>Локарнська конференція (1925р)</p> <p>Учасники: Бельгія, Великобританія, Німеччина, Італія, Польща, Франція, Чехословаччина.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Німеччина парафувала Рейнський пакт – загальний гарантійний договір між Німеччиною, Бельгією, Францією, Італією і Великобританією (східний кордон Німеччини не потрапляв під систему гарантій). Учасники пакту зобов'язувалися не порушувати Версальський мирний договір, не вчиняти нападів одне на одного і вирішувати всі суперечки за допомогою арбітражу. - Підписано франко-польський та франко-чехословацький гарантійні договори. Франція зобов'язувалися надавати допомогу цим двом країнам у разі порушення їх кордонів (у тому випадку, коли Ліга Націй не буде вживати колективних заходів). - Обговорювалося питання щодо антирадянських акцій, але рішення з цього приводу не було прийнято.

2. Репараційні плани для Німеччини.

Розповідь вчителя: З 1922р. у правлячих колах Німеччини дедалі зміцнювались позиції щодо необхідності перегляду репараційних платежів. Уряд В.Куно, створений у листопаді 1922р., узяв курс на припинення репараційних платежів. У відповідь на це Франція і Бельгія в 1923р.

окупували Рурський край. З метою врегулювання питання про репарації міжнародним комітетом експертів держав-переможниць під головуванням Дауеса, а пізніше Юнга, були прийняті репараційні плани.

Репараційні плани для Німеччини.

<p>План Дауеса (1924р.)</p> <p>Був затверджений Лондонською конференцією представників країн-переможниць у ПСВ.</p>	<p>У відповідності до плану Німеччина отримувала кредит у розмірі 200 млн. доларів. Встановлювались розміри репарацій та система контролю над німецьким державним бюджетом, грошовим обігом, залізницями.</p>
<p>План Юнга (1930р.)</p> <p>Був прийнятий на Гаазькій конференції з питань репарацій 1929-1930рр.</p>	<p>У відповідності до плану річні репараційні платежі знижувалися, іноземні контролюючі органи скасовувались, репараційний податок на промисловість був ліквідований та ін.. На практиці план виконувався до липня 1931р., офіційно був скасований у 1932р.</p>

3. Пакт Келлога-Бріана.

Розповідь вчителя: Наприкінці 20-хр. Багатьма політиками не виключалася можливість виникнення Другої СВ. У зв'язку з цим вживались різні заходи, спрямовані на її відведення. Демонстрацією прагнення народів світу до миру і співробітництва став міжнародний документ – пакт Келлога-Бріана.

Пакт Келлога-Бріана (Паризький пакт) 1928р.

<p>Учасники пакту</p>	<p>Франція, США, Великобританія, британські домініони, Британська Індія, Італія, Японія, Бельгія, Польща, Чехословаччина, СРСР та ін..-всього 63 держави.</p>
<p>Зміст пакту</p>	<p>Відмова країн-учасниць пакту від війни як засобу національної політики.</p>
<p>Значення пакту</p>	<p>Пакт-це кульмінаційне досягнення пацифістської дипломатії. Пакт не зміг перешкодити загостренню міжнародного становища і виникненню Другої Світової Війни 1939-1945рр.</p>

III. Узагальнення та систематизація знань, умінь та навичок.

«Чому Версальсько-Вашингтонська система зазнала коригування у 1920-х рр.?».

Бесіда за запитаннями:

1. З якою метою було скликано Генуезьку конференцію? Які її підсумки?
2. Які наслідки угоди в Рапалло між Радянською Росією та Німеччиною?
3. Як вирішувалися репараційні проблеми з Німеччиною?

4. Який ключовий документ був підписаний у Локарно?
5. Які зміни були внесені до Версальсько-Вашингтонської системи?
6. Які основні ідеї пакту Бріана-Келлога?

Висновки з теми: Незважаючи на мирне врегулювання повоєнних відносин, зберігалися вогнища напруги. У Центральній та Південно-Східній Європі кожна з країн мала територіальні претензії до сусідів. Зростала напруженість і у колоніальних володіннях, де розгорялася національно-визвольна боротьба.

VI. Підведення підсумків уроку.

- оцінювання відповідей учнів.

VII. Домашнє завдання:

Опрацювати § 17 опрацювати 1,2, 3 питання в кінці параграфа

Державний заклад
"Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського"

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

виробнича (асистентська)
з історії у закладах вищої освіти

студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

Соціально-гуманітарний факультет

Історико-філософське відділення

Рівень освіти: другий (магістерський)

Спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)

Рік підготовки

Група

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

« _____ » _____ 20__ року

_____

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Печатка

підприємства, організації, установи

Вибув з підприємства, організації, установи

« _____ » _____ 20__ року

_____

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Печатка

підприємства, організації, установи

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			Відмітки про виконання
		1	2	3	
1	2	3	4	5	7
1	Ознайомлення з кафедральною документацією				
2	Спостереження за роботою студентської групи				
3	Спостереження за роботою викладачів				
4	Підготовка плану-конспекту лекційного заняття				
5	Підготовка і проведення пробних практичних занять				
6	Підготовка і проведення залікових практичних занять				
7	Підготовка і проведення кураторської години				
8	Складання психолого-педагогічної характеристики на академічну групу				
9	Підготовка підсумкової документації				

Керівники практики:

від вищого навчального закладу

_____

(підпис)

від кафедри

_____

(прізвище та ініціали методиста)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали викладача)

Робочі записи

Тиждень	Дата	Виконання завдання
1		
2		

Робочі записи

Тиждень	Дата	Виконання завдання
3		

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Дата _____

Дисципліна _____

Тема заняття: _____

Основні методи і прийоми: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати освітній процес				
1.2. Уміння підтримати в студентів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю студентів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Володіння історичним науковим апаратом				
2.3. Знання змісту, техніки і методики проведення заняття				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Уміння працювати на занятті з історичною картою, історичним джерелом, синхронними та порівняльними таблицями				

3.3. Технічні і методичні вміння організації та проведення заняття				
3.4. Технічні і методичні вміння застосовувати мультимедійне обладнання				

Висновки і пропозиції:

_____

_____

Оцінка _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали методиста)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Дата _____

Дисципліна _____

Тема заняття: _____

Основні методи і прийоми: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати освітній процес				
1.2. Уміння підтримати в студентів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю студентів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Володіння історичним науковим апаратом				
2.3. Знання змісту, техніки і методики проведення заняття				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Уміння працювати на занятті з історичною картою, історичним джерелом, синхронними та порівняльними таблицями				

3.3. Технічні і методичні вміння організації та проведення заняття				
3.4. Технічні і методичні вміння застосовувати мультимедійне обладнання				

Висновки і пропозиції:

Оцінка _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали методиста)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОЇ КУРАТОРСЬКОЇ ГОДИНИ

Дата _____

Тема заняття: _____

Курс, група _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в студентів інтерес до теми заняття				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю студентів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Професійно-практичні:				
2.1. Володіння педагогічними технологіями				
2.2. Технічні і методичні вміння застосовувати мультимедійне обладнання				

Висновки і пропозиції:

_____
_____

Оцінка _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали методиста)

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

№	Види завдань	Розподіл балів	Оцінка	
			Кількість балів	Підпис
1. Робота студента-практиканта зі студентами як викладача		Максимальна кількість - 25	Методист, керівник від кфедри	
		з них:		
1.1	Відвідування та здійснення аналізу занять викладачів і однокурсників	1-5		
1.2	Успішність проведення пробних занять	1-10		
1.3	Виконання обов'язків лаборанта на кафедрі	1-5		
1.4	Проведення педагогічного експерименту або апробація розробок магістерського дослідження	1-5		
2. Робота студента-практиканта зі студентами як куратора студентської групи		Максимальна кількість - 20	Методист, керівник від кафедри	
		з них:		
2.1	Підготовка та проведення кураторських годин та інших виховних заходів	1-10		
2.2	Складання психолого-педагогічної характеристики студентської групи	1-10		
3. Залікові заняття		Максимальна кількість - 30	Методист, керівник від кафедри	
		з них:		
3.1	Проведення залікового лекційного заняття	1-15		
3.2	Проведення залікового семінарського заняття	1-15		
4. Оформлення звітної документації та захист результатів практики		Максимальна кількість - 25	Керівник практики	
		з них:		
4.1	Звіт про результати практики	1-5		
4.2	Плани-конспекти лекційних та семінарських занять	1-10		
4.3	План-конспект кураторської години	1-5		
4.4	Щоденник педагогічної практики	1-5		
	РАЗОМ	100		

Методист _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Куратор _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Оцінка:
за національною шкалою _____ **за шкалою ECTS** _____
(словами)

кількість балів _____
(цифрами і словами)

Керівник практики: _____

Державний заклад
"Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського"

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

виробнича (педагогічна)

з історії в основній загальноосвітній школі

студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

Соціально-гуманітарний факультет

Історико-філософське відділення

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)

Рік підготовки

Група

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

«_____» _____ 20__ року

_____

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Печатка

підприємства, організації, установи

Вибув з підприємства, організації, установи

«_____» _____ 20__ року

_____

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Печатка

підприємства, організації, установи

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики				Відмітки про виконання
		1	2	3	4	
1	2	3	4	5	6	7
1	Спостереження за роботою класу					
2	Спостереження за роботою учителя (учителів)					
3	Підготовка планів-конспектів пробних уроків					
4	Проведення пробних уроків					
5	Підготовка планів-конспектів залікових уроків					
6	Проведення залікових уроків					
7	Складання психолого-педагогічної характеристики учня					
8	Проведення виховного заходу					
9	Підготовка підсумкової документації					

Керівники практики:

від вищого навчального закладу

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали методиста)

від підприємства, організації, установи

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали вчителя)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО УРОКУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Дата, клас _____

Тема уроку: _____

Мета уроку: _____

Тип уроку: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати навчально-виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в учнів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю учнів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Володіння історичним науковим апаратом				
2.3. Знання змісту, техніки і методики проведення уроку				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Уміння працювати на уроці з історичною картою, історичним джерелом, синхронними та порівняльними таблицями				
3.3. Технічні і методичні уміння організації і проведення уроку				
3.4. Технічні і методичні уміння застосування мультимедійного				

обладнання				
------------	--	--	--	--

Висновки і пропозиції:

Оцінка

(підпис)

(прізвище та ініціали методиста)

(підпис)

(прізвище та ініціали учителя)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО УРОКУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Дата, клас _____

Тема уроку: _____

Мета уроку: _____

Тип уроку: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати навчально-виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в учнів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю учнів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Володіння історичним науковим апаратом				
2.3. Знання змісту, техніки і методики проведення уроку				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Уміння працювати на уроці з історичною картою, історичним джерелом, синхронними та порівняльними таблицями				
3.3. Технічні і методичні уміння організації і проведення уроку				
3.4. Технічні і методичні уміння застосування мультимедійного				

обладнання				
------------	--	--	--	--

Висновки і пропозиції:

Оцінка

(підпис)

(прізвище та ініціали методиста)

(підпис)

(прізвище та ініціали учителя)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО УРОКУ З ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Дата, клас _____

Тема уроку: _____

Мета уроку: _____

_____

Тип уроку: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати навчально-виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в учнів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю учнів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Володіння історичним науковим апаратом				
2.3. Знання змісту, техніки і методики проведення уроку				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Уміння працювати на уроці з історичною картою, історичним джерелом, синхронними та порівняльними таблицями				
3.3. Технічні і методичні уміння організації і проведення уроку				

3.4. Технічні і методичні уміння застосування мультимедійного обладнання				
--	--	--	--	--

Висновки і пропозиції:

_____

_____

Оцінка _____

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали методиста)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали учителя)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО УРОКУ З ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Дата, клас _____

Тема уроку: _____

Мета уроку: _____

_____

Тип уроку: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати навчально-виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в учнів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю учнів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Володіння історичним науковим апаратом				
2.3. Знання змісту, техніки і методики проведення уроку				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Уміння працювати на уроці з історичною картою, історичним джерелом, синхронними та порівняльними таблицями				
3.3. Технічні і методичні уміння організації і проведення уроку				

3.4. Технічні і методичні уміння застосування мультимедійного обладнання				
--	--	--	--	--

Висновки і пропозиції:

_____

_____

Оцінка _____

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали методиста)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали учителя)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО ПОЗАКЛАСНОГО ЗАХОДУ

Дата, клас _____

Тема заходу: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати навчально-виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в учнів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю учнів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Знання змісту, техніки і методики проведення заходу				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Технічні і методичні уміння організації і проведення заходу				
3.4. Технічні і методичні уміння застосування мультимедійного обладнання				

Висновки і пропозиції:

_____

Оцінка _____

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали методиста)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали учителя)

АНАЛІЗ ЗАЛІКОВОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Дата, клас _____

Тема заходу: _____

Перелік компетентностей	Рівні сформованості			
	початковий	середній	достатній	високий
1. Загальнопрофесійні:				
1.1. Уміння організувати навчально-виховний процес				
1.2. Уміння підтримати в учнів інтерес до навчання				
1.3. Реалізація міжпредметних зв'язків				
1.4. Керування колективною та самостійною діяльністю учнів				
1.5. Комунікативні якості				
2. Предметно-орієнтовані:				
2.1. Знання дисципліни				
2.2. Знання змісту, техніки і методики проведення заходу				
3. Професійно-практичні:				
3.1. Володіння фаховими педагогічними технологіями				
3.2. Технічні і методичні уміння організації і проведення заходу				
3.4. Технічні і методичні уміння застосування мультимедійного обладнання				

Висновки і пропозиції:

_____

Оцінка _____

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали методиста)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали учителя)

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

№	Види завдань	Розподіл балів	Оцінка	
			Кількість балів	Підпис
<i>I. Робота студента-практиканта з учнями як учителя</i>		Максимальна кількість - 20	Методист, керівник від бази практики	
1.1	Відвідування та здійснення аналізу уроків учителів і однокурсників	1-5		
1.2	Успішність проведення пробних уроків	1-5		
1.3	Виконання обов'язків завідувача кабінету історії	1-5		
1.4	Проведення педагогічного експерименту або апробація методичних розробок	1-5		
<i>II. Робота студента-практиканта з учнями як класного керівника</i>		Максимальна кількість - 15	Керівник з педагогіки / психології, класний керівник, керівник факультету	
2.1	Підготовка та проведення класних годин та інших виховних заходів	1-5		
2.2	Складання психолого-педагогічної характеристики учня і класу	1-5		
2.3	Проведення профорієнтаційної роботи	1-5		
<i>III. Залікові заняття</i>		Максимальна кількість - 40	Циклова комісія	
3.1	Проведення залікового уроку з історії України	1-10		
3.2	Проведення залікового уроку з історії України	1-10		
3.3	Проведення залікового уроку з всесвітньої історії	1-10		
3.4	Проведення залікового уроку з всесвітньої історії	1-10		
<i>IV. Оформлення звітної документації та захист результатів практики</i>		Максимальна кількість - 25	Керівник практики	
4.1	Звіт про результати практики	1-5		
4.2	Плани-конспекти уроків	1-10		
4.3	План-конспект класної години і позакласного заходу	1-5		
4.4	Щоденник педагогічної практики	1-5		

	ВСЬОГО	100		
--	--------	-----	--	--

Методист _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Учитель _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Класний керівник _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник з педагогіки / психології _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Оцінка:
За національною шкалою _____ за шкалою ECTS _____
(словами)

кількість балів _____
(цифрами і словами)

Керівник практики: _____